Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΜΑΣ

Τοῦ Μητροπολίτου
Καισαριανῆς, Βύρωνος & Ὑμηττοῦ
Δανιήλ

Ο συγκρητισμός τῆς *«Νέας Ἐποχῆς»* ἔχει προκαλέσει τέτοια καί τόση σύγχυσι σέ πολλούς, ὥστε νά συγχέουν τήν προσευχή τοῦ ὀρθοδόξου πιστοῦ καί κατ' ἐπέκτασιν τοῦ ὀρθοδόξου μοναχοῦ μέ τόν διαλογισμό τῶν ἀνατολικῶν θρησκειῶν, παραδόσεων καί πρακτικῶν. Αὐτή ἡ σύγχυσις ὀφείλεται εἰς τήν ἄγνοιαν τῶν ὀρθοδόξων θέσεων καί ἀντιλήψεων ἐπί τῶν θεμάτων αὐτῶν, κυρίως ὅμως εἰς τήν συνεχῆ καί συστηματική προπαγάνδα τῶν θρησκειῶν αὐτῶν εἰς τόν τόπον μας, διά τῆς ὁποίας ἐπιχειρεῖται νά ἀμβλυνθῆ τό ὀρθόδοξο αἰσθητήριο, νά νοθευθῆ ἡ *«ἅπαξ παραδοθεῖσα τοῖς ἁγίοις πίστις»* (Ἰούδα 3) καί νά εἰσαχθοῦν εἰς τά καθ' ἡμᾶς ὀθνεῖες, ἀλλότριες καί παγανιστικές διδασκαλίες ὡς ὀρθόδοξες, ἐνῷ κατ' οὐσίαν εἶναι πάντῃ ἀσυμβίβαστες μέ τήν ὀρθόδοξο πίστι καί ζωή καί ὡς τέτοιες θά πρέπει νά ἀπορρίπτωνται καί νά ἀποβάλλωνται.

Συχνά μάλιστα διδάσκαλοι αὐτῶν τῶν ἀνατολικῶν θρησκειῶν καί παραδόσεων, κυρίως ἐκ τοῦ χώρου τοῦ ἰνδουϊσμοῦ καί τοῦ βουδδισμοῦ, γράφουν καί δηλώνουν, ὅτι ἡ προσευχή τοῦ ὀρθόδοξου πιστοῦ ταυτίζεται ἤ συγγενεύει μέ τόν διαλογισμό τῶν θρησκειῶν αὐτῶν ἤ ὅτι, ἡ νοερά προσευχή εἶναι ἡ ἐσωτερική ἀπάντησι τῆς ὀρθοδοξίας.

Ἀκόμη ὑποστηρίζουν, ὅτι στό Ἅγιον Ὄρος οἱ *«ἐρημῖτες καί σπηλιῶτες μοναχοί κάνουν διαλογισμό προσπαθῶντας νά ἐγκλωβίσουν τόν νοῦν στό βάθος τῆς καρδιᾶς»*. Ὁ στόχος εἶναι προφανής. Νά ἐξισωθῆ ἡ πνευματική ἐργασία τοῦ μοναχοῦ διά τῆς νοερᾶς προσευχῆς μέ τήν διαδικασία τοῦ ἀτελέσφορου διαλογισμοῦ.

Ἔτσι παραπλανῶνται οἱ ἀστήρικτοι καί οἱ ἐσκοτισμένοι διολισθαίνουν ἐκπίπτοντες τοῦ φωτός καί τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐλπίδος καί σωτηρίας.

Ἐπειδή τά θέματα δέν εἶναι τόσον ἁπλά. Ἀντιθέτως ἐπειδή τά θέματα αὐτά εἶναι πολύ σημαντικά καί κεφαλαιώδη τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς καί ἅπτονται τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς αἰωνίου ζωῆς ἐκρίναμεν σκόπιμον, ἵνα ἐν συνεχείᾳ μέ ἁπλές γραμμές ἐπισημάνωμεν τά βασικά ἐκεῖνα σημεῖα τά ὁποῖα ἀποδεικνύουν, ὅτι ἡ προσευχή τοῦ ὀρθοδόξου πιστοῦ οὐδόλως καί οὐδαμῶς ταυτίζεται ἤ συγγενεύει μέ τόν διαλογισμόν τῶν ἄλλων θρησκειῶν.

1 Ἄλλη ἡ κίνησις καί ἡ κατεύθυνσις τῆς προσευχῆς καί ἄλλη τοῦ διαλογισμοῦ.

Τό πρῶτον, τό ὁποῖον ἐπισημαίνομεν εἶναι ὅτι, ἡ προσευχή τοῦ ὀρθοδόξου πιστοῦ εἶναι διάλογος. Διάλογος ἀνθρώπου καί Θεοῦ. Μέ τήν προσευχή ὁ πιστός διαλέγεται μέ τόν Θεόν. Ἐξέρχεται πρός ἀναζήτησιν καί συνάντησιν τοῦ αἰωνίου, τοῦ ἀκτίστου, τοῦ ὄντως Ὄντος. Ἀναπαύεται δέ ἐφ' ὅσον εὕρῃ Αὐτόν, ἄλλως βοᾷ πρός Αὐτόν, *«Ἐδίψησέ σε ἡ ψυχή μου, ποσσαπλῶς σοι ἡ σάρξ μου ἐν γῇ ἐρήμῳ καί ἀβάτῳ καί ἀνύδρῳ. Οὕτως ἐν τῷ ἁγίῳ ὤφθην σοι, τοῦ ἰδεῖν τήν δύναμίν σου καί τήν δόξαν σου»* (Ψαλ. ξϐ΄ 2-3).

Ἀντιθέτως εἰς τόν διαλογισμόν ὁ ἄνθρωπος ἀκολουθεῖ ἀντίστροφον πορείαν. Εἰσέρχεται εἰς ἑαυτόν καί ἀναζητεῖ ἑαυτόν, τόν θεοποιημένον ἑαυτόν. Ἀποδέκτης τῆς προσευχῆς εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἑαυτός του, ὁ ὁποῖος εἶναι δυνατόν νά ὀνομάζεται καί Θεός καί Υἱός καί Χριστός καί Πνεῦμα.

2 Ἄλλη ἡ ἀντίληψις περί Θεοῦ.

Ἐφ' ὅσον ἡ προσευχή μας εἶναι διάλογος Θεοῦ καί ἀνθρώπου εὐθύς τίθεται τό ἐρώτημα, ποῖος εἶναι ὁ συνομιλητής μας. Κι ἐδῶ προκύπτει ἄλλη οὐσιαστική διαφορά, ἡ περί Θεοῦ ἀντίληψις, ἡ ὁποία διαχωρίζει τήν προσευχή ἀπό τόν διαλογισμόν. Εἰς τό ἐρώτημα, ποῖος εἶναι ὁ Θεός; Ἐμεῖς ἀπαντῶμεν, ὅτι ὁ Θεός εἶναι ΕΝΑΣ κατά τήν οὐσίαν καί ΤΡΙΑΔΙΚΟΣ κατά τίς ὑποστάσεις. Ο ΕΝΑΣ ΘΕΟΣ ΕΙΝΑΙ ΤΡΙΑ ΠΡΟΣΩΠΑ, Ο ΠΑΤΗΡ, ΥΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ.

Εἰς αὐτήν τήν σαφῆ πίστιν καί ἀντίληψιν περί Θεοῦ τῶν Ὀρθοδόξων διαφωνοῦν καί οἱ ἰνδουϊστές καί οἱ βουδδιστές καί ὅλα τά ἀνατολικά θρησκεύματα, πολλά τῶν ὁποίων ἀντιμάχονται καί ἄλληλα διά τήν περί Θεοῦ διδασκαλίαν καί ἀντίληψιν. Ὁ κάθε διδάσκαλος μάλιστα καί τό κάθε σύστημα τῶν θρησκειῶν αὐτῶν ἔχει καί διαφορετικήν διδασκαλία περί Θεοῦ.

Πῶς λοιπόν εἶναι δυνατόν νά ταυτίζονται δύο ἐργασίες ἤ πρακτικές ὅταν ἔχουν διαφορετικήν ἀντίληψιν περί τοῦ ποῖος εἶναι ὁ ἀποδέκτης τῆς ἐργασίας αὐτῆς καί ἐν προκειμένου τῆς προσευχῆς καί τοῦ διαλογισμοῦ;

3 Ἄλλη ἡ ἀντίληψις περί ἀνθρώπου.

Εἶναι ἑπόμενο μετά τήν προκύπτουσα διαφορά εἰς τήν περί Θεοῦ ἀντίληψιν τῶν προσευχομένων ὀρθοδόξως καί τῶν διαλογιζομένων νά ἀναφύεται καί ἑτέρα διαφορά, αὐτή ἡ εἰς τήν περί ἀνθρώπου ἀντίληψιν καί πίστιν. Ἐρευνητέον καί ποῖος εἶναι ὁ συνομιλῶν. *«Τί ἐστίν ἄνθρωπος;»* Ἀρχαῖον καί σύγχρονον καί πάντοτε ἐπίκαιρον ἐρώτημα. Πῶς εὑρίσκεται εἰς τόν κόσμον αὐτόν; Ποία ἡ κατάστασίς του, ἡ σύστασίς του; Ποία ἡ σχέσις του μέ τόν Θεόν, τόν κόσμον, ὁ ὁποῖος τόν περιβάλλει; Ποῖος ὁ ἀγῶνας του; Ποία ἡ προοπτική του; Ποῖος ὁ σκοπός τῆς ζωῆς του; Τί θεωρεῖται πρόοδός του καί τί πτῶσις του; Τί ἐπιδιώκει μέ τήν προσευχήν; Εἰς ὅλα αὐτά τά τεθέντα ἐρωτήματα καί εἰς πολλά ἄλλα πολύ βασικά καί οὐσιαστικά ὑπάρχει διάστασις καί διαφορά ἀντιλήψεων καί ἀπαντήσεων.

Ἀπό τήν μιά πλευρά ὑπάρχει ἡ σαφής ὀρθόδοξη ἀντίληψις, ἡ ὁποία στηρίζεται εἰς τήν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου καί ἀπό τήν ἄλλη πλευρά τό πλῆθος τῶν καί μεταξύ των ἀντικρουομένων καί ἀλληλοαναιρουμένων θεωριῶν τῶν συστημάτων αὐτῶν τῶν θρησκειῶν. Αὐτή ἡ διάστασις καθιστᾷ ἀσύμφωνες τήν πνευματική ἐργασία τοῦ ὀρθοδόξου πιστοῦ διά τῆς προσευχῆς καί τήν ἐργασία τοῦ διαλογιζομένου. Καί οὐ μόνον ἀσύμφωνες, ἀλλά καί ἀσύμβατες.

4 Ἡ προσευχή εἶναι δῶρον Θεοῦ.

Μιά ἄλλη πολύ σημαντική διαφορά μεταξύ προσευχῆς καί διαλογισμοῦ εἶναι καί τούτη. Ἡ προσευχή εἶναι δῶρον Θεοῦ, ἐνῷ ὁ διαλογισμός εἶναι ἀγωνιώδης καί κοπιώδης ἀνθρωπίνη ματαία προσπάθεια καί διαδιακασία πρός ἀνεύρεσιν... τίνος; Τοῦ Θεοῦ ἑαυτοῦ μας. Ὁ ὀρθόδοξος πιστός καί ἰδιαιτέρως ὁ μοναχός καθημερινῶς εἰς τήν Ἀκολουθίαν τοῦ Ὄρθρου διδάσκεται, πιστεύει καί ὁμολογεῖ μετά τῆς Ἄννης τῆς μητρός Σαμουήλ τοῦ προφήτου, ὅτι ὁ Κύριος εἶναι ὁ *«διδούς εὐχήν τῷ εὐχομένῳ»* (Α΄ Βασιλ. β΄ 9). Κι ὁ θειότατος καί οἰκουμενικός διδάσκαλος ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης εἰς τό προοίμιον τοῦ πρώτου λόγου του εἰς τήν προσευχήν λέγει ὅτι: *«Προσευχῆς ἡμῖν διδασκαλίαν ὁ θεῖος ὑφηγεῖται λόγος»* δηλαδή *«ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ μᾶς διδάσκει τό μάθημα τῆς προσευχῆς»*.

Ὅλα αὐτά ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ προσευχή καί ὁ διαλογισμός δέν εἶναι ἴδιες καταστάσεις.

5 Πολλῷ μᾶλλον διαφαίνεται ἡ τούτων διαφορά ὅταν ἐξετάσωμεν τό κατά τόν ἅγιον Ἀπόστολον Παῦλον *«καθό δεῖ προσεύχεσθαι»* (Ρωμ. η΄ 26) ἀλλά καί τῶν Πατέρων τό *«ὅ δεῖ»*.

Σύμφωνα μέ τήν ὀρθόδοξη διδασκαλία μέ τόν ὅρο *«ὅ δεῖ»* οἱ ὀρθόδοξοι Πατέρες ἀναφέρονται εἰς τό περιεχόμενο τῆς προσευχῆς, ἐνῷ μέ τόν ὅρο *«καθό δεῖ»* καθορίζεται ἡ κατάστασις τοῦ εὐχομένου. Μέ τόν ὅρο *«κατάστασις»* ἐννοοῦνται τόσο ἡ ἐσωτερική, δηλαδή οἱ διαθέσεις καί τά συναισθήματα τοῦ προσευχομένου (ἰδέ τά χωρία Α΄ Τιμ. 6΄ 8-10, Ματθ. ε΄ 23-24) ὅσο καί ἡ ἐξωτερική, δηλαδή ἡ στάσις καί ἡ ἐμφάνισις (ἰδέ τό χωρίον Α΄ Κορινθ. ια΄ 4-5).

Εἶναι δέ ἀπαραίτητον ὁ ἄνθρωπος νά μάθῃ τό *«ὅ δεῖ εὔχεσθαι»*, διότι, ὅπως παρατηρῇ ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ὑπάρχει ὁ κίνδυνος *«ἵνα ἄμισθον εὑρεθῇ τοῖς χρωμένοις τό χρῆμα»* (P.G. 72, 853) δηλαδή *«νά μή λάβουν μισθόν ὅσοι χρησιμοποιοῦν τήν προσευχήν»* καί δέν ξέρουν τί πρέπει νά λέγουν εἰς τόν Θεόν. Κι ἄν αὐτός ὁ κίνδυνος ἀπειλεῖ τόν ἀγῶνα καί τόν κόπον τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν ἀντιλαμβάνεσθε εἰς ποῖον πέλαγος ζόφου ἄνευ πυξίδος πλέουν οἱ διαλογιζόμενοι, ὧν «ὁ πλοῦς ἐν νυκτί καί πυρσός οὐδαμοῦ».

6 Τέλος θά σημειώσωμεν μίαν χαρακτηριστικήν διαφοράν μεταξύ τῆς προσευχῆς καί τοῦ διαλογισμοῦ.

Ἡ προσευχή εἶναι λειτουργία ἐκκλησιαστική. Εἶναι ἐργασία τοῦ συνόλου τῶν πιστῶν εἰς τήν ὁποίαν ἐπιδημεῖ καί ἐπιστατεῖ ὁ Ἴδιος ὁ Θεός, τό Πανάγιον Πνεῦμα. Οὐ μόνον αὐτό, ἀλλά καί ἡ προσευχή ἐκκλησιάζει καί ἐκκλησιοποιεῖ τόν ἄνθρωπον, τόν ἐντάσσει εἰς τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τόν καθιστᾷ *«κοινωνόν θείας φύσεως»*. (Β΄ Πέτ. α΄ 4).

Ἅπαντα ταῦτα καί πολλά ἄλλα, ἅτινα δι' οἰκονομίαν χώρου δέν ἀνεφέρθησαν, καταδεικνύουν πασιφανῶς τήν ὑφισταμένην μεταξύ τῆς προσευχῆς τοῦ ὀρθοδόξου πιστοῦ καί τοῦ διαλογισμοῦ τῶν ἀνατολικῶν θρησκειῶν διαφοράν.

Πρίν ὅμως κλείσωμεν τό θέμα ὀφείλομεν, ἵνα ἐπισημάνωμεν καί ἕτερον τι λίαν ἐπικίνδυνον. Πολλάκις οἱ διάφοροι διδάσκαλοι τῶν συστημάτων αὐτῶν, προκειμένου νά πείσουν τόν ὀρθόδοξο πιστό νά δεχθῇ τίς ἀπόψεις των ἐπικαλοῦνται καί χρησιμοποιοῦν διάφορα ἁγιογραφικά ἤ ἁγιοπατερικά χωρία τά ὁποία παρερμηνεύουν διά νά συνηγορήσουν καί νά στηρίξουν τίς μετέωρες θεωρίες των.

Ἀκόμη ἑρμηνεύουν αὐθαιρέτως τίς ὀρθόδοξες θέσεις καί αὐτήν τήν ἐν Χριστῷ ζωήν, τίς ἁγιοπατερικές ἐμπειρίες καί τίς ὀρθόδοξες ἔννοιες καί τούς ἐκκλησιαστικούς ὅρους διά νά ἀποδείξουν τήν ὁμοιότητα τῶν διδασκαλιῶν, τῶν πρακτικῶν καί τῶν ἐμπειριῶν. Κατ' οὐσίαν ὅμως οὐδεμία συγγένεια καί ταυτότης ὑπάρχει μεταξύ αὐτῶν τῶν ματαίων καί σκοτεινῶν θεωριῶν καί τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καί ζωῆς. Ἀκούσωμεν τοῦ Παύλου διατάσσοντος: *«Μή γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γάρ μετοχή δικαιοσύνῃ, καί ἀνομίᾳ; τίς δέ κοινωνία φωτί πρός σκότος; τίς συμφώνησις Χριστοῦ πρός Βελίαλ, ἤ τίς μερίς πιστῷ μετά ἀπίστου;»* (Β΄ Κορινθ. στ΄ 14-15).

Ἐκτός δέ τῆς ἐπικινδύνου ταύτης τακτικῆς οἱ ψευδοδιδάσκαλοι οὗτοι πρός παραπλάνησιν τῶν ὀρθοδόξων χρησιμοποιοῦν καί τίς λέξεις καί τούς ὅρους, πού χρησιμοποιεῖ ἡ Ἐκκλησία μας δίδοντες ὅμως διαφορετικό περιεχόμενο καί ἀντιστρέφοντες τήν σημασίαν καί τό περιεχόμενον των. Οὕτως εἰς τά κείμενα των συναντᾷ ὁ ἀναγνώστης τίς λέξεις Θεός Πατέρας, Υἱός Θεοῦ, Ἰησοῦς, Χριστός, ἀγάπη, εἰρήνη, λύτρωσις, ἀδελφός, ψυχή, νοῦς, πνεῦμα, σῶμα καί πολλές ἄλλες χωρίς ὅμως ἀπαραιτήτως νά διευκρινίζουν, ὅτι οἱ λέξεις αὐτές δέν ἔχουν εἰς τό σύστημά των τήν ἴδια σημασία καί τό ἴδιο περιεχόμενο, τό ὁποῖο ἔχουν εἰς τήν ὀρθόδοξη πίστι καί ζωή. Τό ἀποσιωποῦν σκοπίμως.

Δι' ὅλων τούτων ἀπεδείξαμεν ἐπιχειρηματολογοῦντες, ὅτι ἡ προσευχή τοῦ ὀρθοδόξου πιστοῦ δέν ταυτίζεται, δέν εἶναι τό ἴδιο πρᾶγμα μέ τόν διαλογισμό. Ἀντιθέτως μάλιστα διαφέρει ὅσο ὁ οὐρανός ἀπό τή γῆ, ἀφοῦ κατά τήν Ὀρθόδοξη ἄποψι ἡ προσευχή εἶναι ἀρχαγγελική λειτουργία καί διακονία. Ὁ πιστός μέ τήν προσευχή του σχίζει τούς οὐρανούς καί συναντᾷ τούς Ἀγγέλους καί τίς ἄλλες ἐπουράνιες νοερές οὐσίες καί ἑνώνεται μαζί των σέ μιά χοροστασία διά νά ὑμνήσῃ καί δοξάσῃ τόν ἐν Τριάδι ἕνα Θεόν βοῶν καί αὐτός τήν τρισάγιον δοξολογίαν τό *«Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος Σαβαώθ πλήρης ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ τῆς δόξης Σου»* (Ἡσαΐου στ΄ 4).

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ: ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε., ΤΗΛ: 210 92 14 820, www. eptalofos.com.gr

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΜΑΣ